

Datum: 2025-05-26

Diarienummer: 2024/0223

Generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument (RiR 2025:19)

Bilaga 1. Enkät till kommuner och regioner

Innehåll

1	Inledning	3
2	Enkätundersökning till kommuner	4
2.1	Riksrevisionens informationsbrev till kommunerna	4
2.2	Bortfallsanalys	5
2.3	Enkätfrågor	6
3	Enkätundersökning till regioner	37
3.1	Riksrevisionens informationsbrev till regionerna	37
3.2	Bortfallsanalys	38
3.3	Enkätfrågor	38
	Referenslista	53

1 Inledning

Riksrevisionen skickade ut enkät till samtliga kommuner och regioner angående de tillfälligt utökade generella statsbidragen som regeringen fördelade ut under covid-19 pandemin. Att förstå hur generella statsbidrag på bästa sätt kan användas för att mildra de negativa effekterna av en ekonomisk kris är viktigt för att stärka regeringens beredskap inför framtida kriser. Kommunernas och regionernas erfarenheter av dessa statsbidrag är viktiga underlag för granskningen, främst bidragens inverkan på kommunernas och regionernas verksamhet och ekonomi.

Enkäten skickades ut till kommunerna och regionerna via mejl i första hand till ekonomidirektörer eller motsvarande och i de fall vi inte lyckades få tag i kontaktuppgifter till denna funktion, skickades enkäten till kommunens eller regionens registrator.

Enkäten skickades ut till kommunerna den 6:e december 2024 samt till regionerna den 31 januari 2025. Vi skickade även ut två påminnelser vid olika tillfällen till de kommuner och regioner som inte svarade. Totalt fick vi en svarsfrekvens på 53 % för kommunerna och 67 % för regionerna.

2 Enkätundersökning till kommuner

2.1 Riksrevisionens informationsbrev till kommunerna

Den här enkäten handlar om kommunernas ekonomiska hantering av covid-19 pandemin

Enkäten innehåller frågor både om hur kommunen hanterar en kraftig lågkonjunktur samt om hur kommunen hanterade de tillfälliga generella statsbidragen som betalades under 2020–2022.

Riksdagen beslutade om tillfälliga generella statsbidrag både för att hantera lågkonjunkturen som covid-19-pandemin orsakade och av andra skäl. Vi är främst intresserade av de statsbidrag som syftade till att hantera lågkonjunkturen.

Beslutade höjningar av de tillfälliga generella statsbidragen med anledning av pandemin

Riksdagen fattade totalt tre beslut om tillfälliga höjningar av de generella statsbidragen som svar på den ekonomiska kris som pandemin medförde. Syftet med höjningarna var att motverka neddragningar i de kommunala verksamheterna och motverka risken för höjningar av den kommunala skattesatsen.

- Två separata beslut för år 2020 innebar sammanlagt 13,5 miljarder kronor, fördelat enligt:
 - 10,5 miljarder kronor i det första beslutet
 - 3 miljarder kronor i det andra beslutet.
- Det tredje beslutet gällde åren 2021 och 2022. Det totala beloppet var 7,5 miljarder kronor, fördelat på:
 - 5 miljarder kronor för 2021
 - 2,5 miljarder kronor för år 2022.

Tidigare initiativ innan pandemin blev känt

Utöver de pandemirelaterade höjningarna beslutade riksdagen om två tillfälliga höjningar av de generella statsbidragen för 2020 innan covid-19 utvecklades till en global pandemi.

- I januari 2020 kommunicerade regeringen att de i Vårändringsbudgeten för 2020 avsåg föreslå en tillfällig höjning av de generella statsbidragen på 3,5 miljarder kronor. (Riksdagen beslutade om dessa medel ihop med de övriga tillfälliga medlen som föreslogs i Vårändringsbudgeten för 2020).
- I februari 2020 beslutade riksdagen, på initiativ av finansutskottet, om ytterligare 1,8 miljarder kronor i tillfälliga generella statsbidragen.

Fördelning av medel

Samtliga tillskott för åren 2020–2022 fördelades proportionerligt efter folkmängd, det vill säga lika många kronor per invånare.

2.2 Bortfallsanalys

Utav Sveriges 290 kommuner svarade 153 kommuner vilket ger en svarsfrekvens på 53 %. Tabell 1 ger en övergripande inblick över vilka kommuner som svarat på enkäten. Storstadskommuner och kommuner nära storstäder hade högst svarsfrekvens, där 28 av 46 kommuner svarade.

Tabell 1 Skillnader mellan huvudgrupper

Huvudgrupp	Antal kommuner	Antal svar	Svarsfrekvens
Storstäder och storstadsnära kommuner (A)	46	28	61 %
Större städer och kommuner nära större stad (B)	110	61	55 %
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner (C)	134	64	48 %
Total	290	153	53 %

Tabell 2 visar skillnaderna mellan kommungrupperna som ingår i huvudgrupperna från Tabell 1. Kommungrupp Större stad (B3) svarade i högst grad (78 %) medan landsbygdskommuner hade lägst svarsfrekvens där 14 av 35 kommuner svarat (40 %).

Tabell 2 Skillnader mellan kommungrupper

Kommungrupp	Antal kommuner	Antal svar	Procent
Storstäder (A1)	3	2	67 %
Pendlingskommun nära storstad (A2)	43	26	60 %
Större stad (B3)	23	18	78 %
Pendlingskommun nära större stad (B4)	63	31	49 %
Lågpendlingskommun nära större stad (B5)	24	12	50 %
Mindre stad/tätort (C6)	27	13	48 %
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort (C7)	51	26	51 %
Landsbygdskommun (C8)	35	14	40 %
Landsbygdskommun med besöksnäring (C9)	21	11	52 %

I enkätstudien har det inte förekommit partiellt bortfall, det vill säga att alla kommuner har svarat på de frågor som krävt svar.

2.3 Enkätfrågor

Obligatorisk fråga är märkt med *.

2.3.1 Bakgrund

1. Namn på din kommun*
Fritext

Antal svar: 153

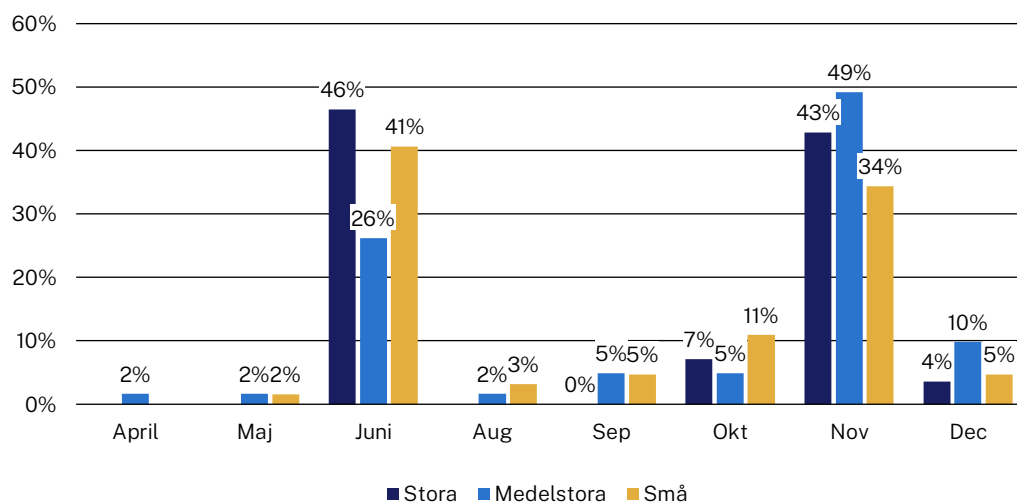
2.3.2 Budget och budgetprocess

2. Vilken månad fastställdes 2020 års budget i fullmäktige:*

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Januari	0	0 %
Februari	0	0 %
Mars	0	0 %
April	1	1 %
Maj	2	1 %
Juni	55	36 %
Juli	0	0 %
Augusti	3	2 %
September	6	4 %
Oktober	12	8 %
November	64	42 %
December	10	7 %
Vet ej	0	0 %

Uppdelat på kommunstorlek¹:

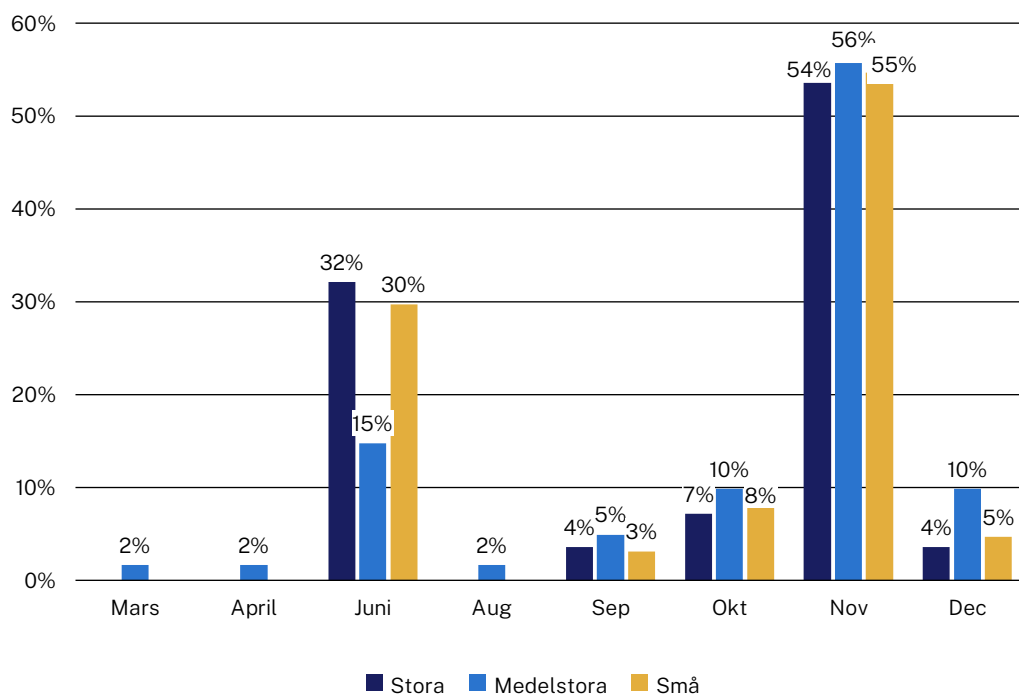
¹ Klassificering utifrån Sveriges Kommuner och Regioner, *Kommungruppsindelning*, 2023, bilaga 1:
Stora: Storstäder och storstadsnära kommuner.
Medelstora: Större städer och kommuner nära större stad.
Små: Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

3. Vilken månad fastställdes 2021 års budget i fullmäktige:*

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Januari	0	0 %
Februari	0	0 %
Mars	1	1 %
April	1	1 %
Maj	0	0 %
Juni	37	24 %
Juli	0	0 %
Augusti	1	1 %
September	6	4 %
Oktober	13	9 %
November	84	55 %
December	10	7 %
Vet ej	0	0 %

Uppdelat på kommunstorlek:

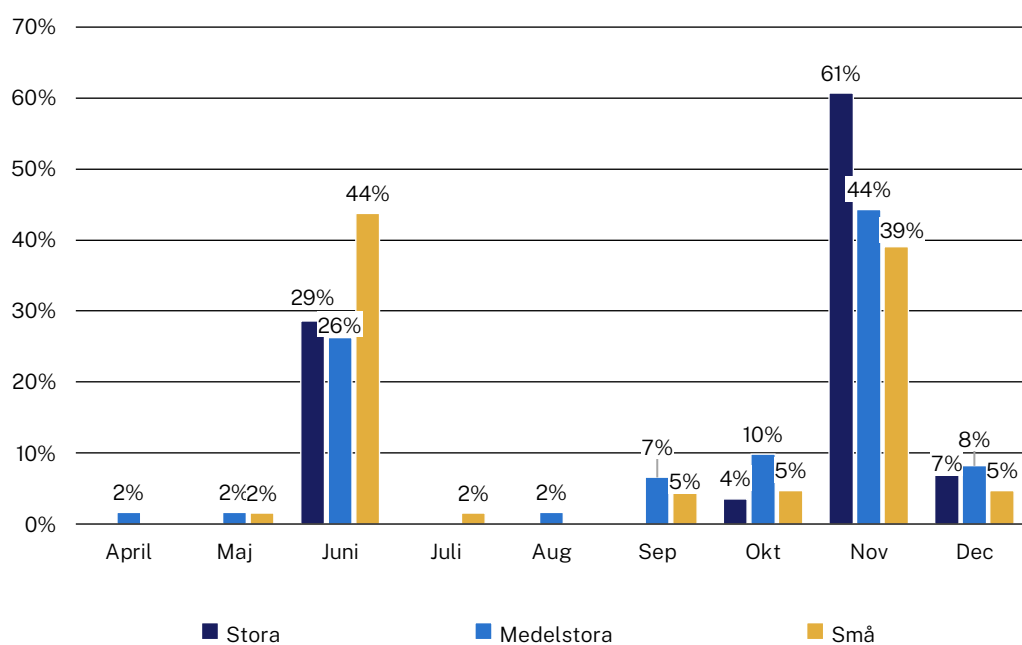

4. Vilken månad fastställdes 2022 års budget i fullmäktige:*

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Januari	0	0 %
Februari	0	0 %
Mars	0	0 %
April	1	1 %
Maj	2	1 %
Juni	52	34 %
Juli	1	1 %
Augusti	1	1 %
September	7	5 %
Oktober	10	7 %
November	69	45 %
December	10	7 %
Vet ej	0	0 %

Uppdelat på kommunstorlek:

2.3.3 Bokföring av två statsbidrag av särskilt intresse för granskningen

5. Hur har kommunen bokfört statsbidraget 'Ersättningar för sjuklönekostnader'? *
- Vi är främst intresserade av ersättningar som avser perioden april–juni 2020. Om olika redovisningsprinciper har tillämpats vid olika tidpunkter, ber vi er att basera era svar på de principer som gällde specifikt under perioden april–juni 2020. Under dessa månader täckte staten arbetsgivarnas, däribland kommunernas, hela sjuklönekostnad.

Delvis fritext

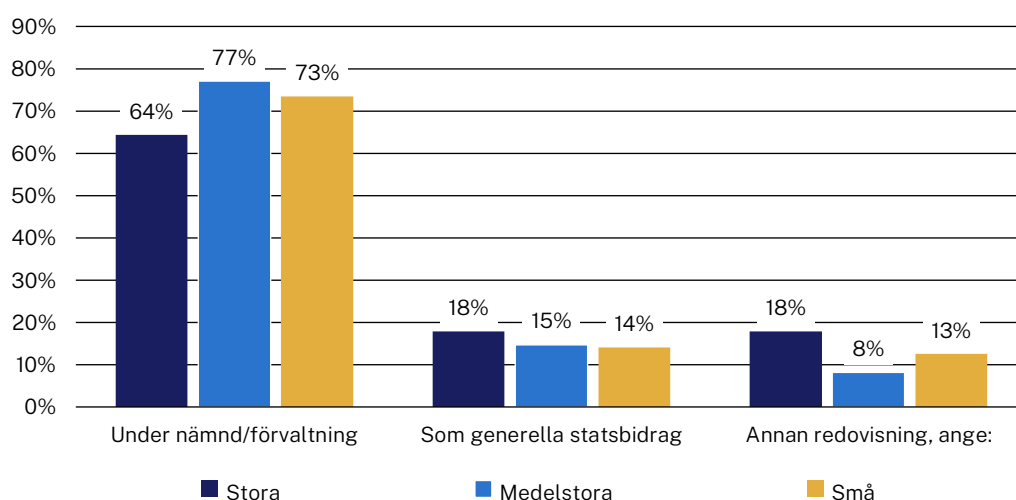
Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Under nämnd/förvaltning	112	73 %
Som generella statsbidrag	23	15 %
Annan redovisning, ange:	18	12 %

Sammanställning², fritext:

- Bokfördes:
 - centralt
 - som driftbidrag
 - som riktade bidrag
 - enligt RKR:s rekommendation.

Uppdelat på kommunstorlek:

² Övergripande trender och faktorer

6. Hur har kommunen bokfört den så kallade 'Skolmiljarden'? *

För att möta den tuffa utmaning som covid-19-pandemin medför beslutade regeringen i december 2020 att förstärka det statliga stödet till skolväsendet med en miljard kronor 2021.

Delvis fritext

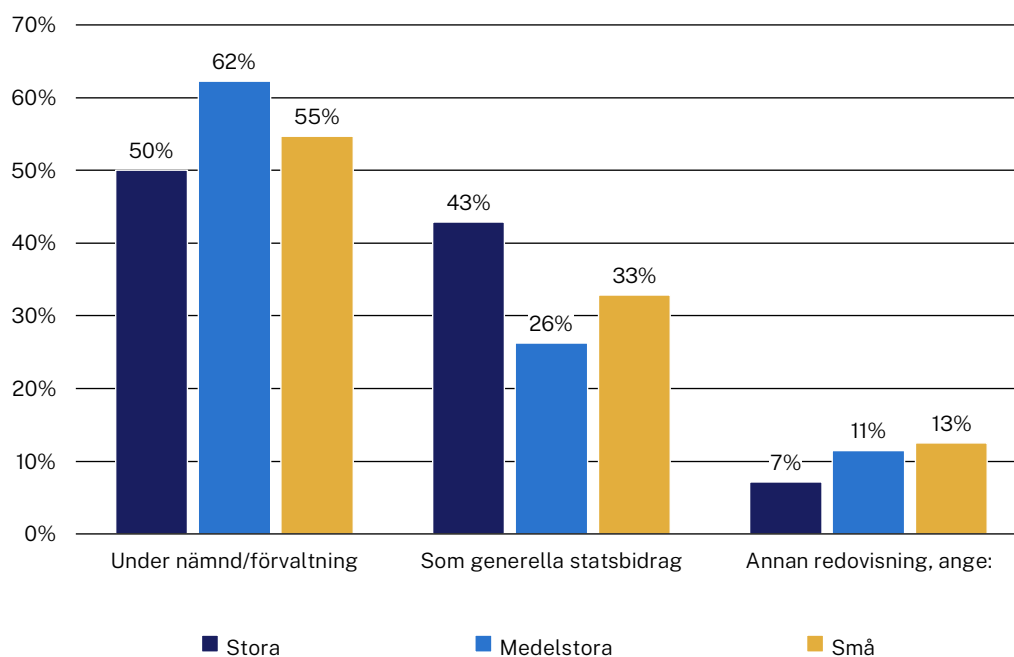
Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Under nämnd/förvaltning	87	57 %
Som generella statsbidrag	49	32 %
Annan redovisning, ange:	17	11 %

Sammanställning, fritext:

- Bokfört som generellt statsbidrag och internt fördelat till nämnd/förvaltning.

Uppdelat på kommunstorlek:

7. Här har kommunen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:
Fritext

Antal svar: 26

Sammanställning:

- Skolmiljarden bokades under generella statsbidrag men fördelades till berörd nämnd i enlighet med RKR.
- Ersättningar för sjuklönekostnader fördelades till berörda nämnder/verksamheter.

2.3.4 Hantering av oväntade förändringar av de ekonomiska förutsättningarna

8. Hur hanterar kommunen vanligtvis situationer där ett delårsbokslut visar att intäkterna under budgetåret förväntas bli betydligt lägre än budgeterat, vilket riskerar att resultera i ett ohållbart lågt resultat? *

Delvis fritext

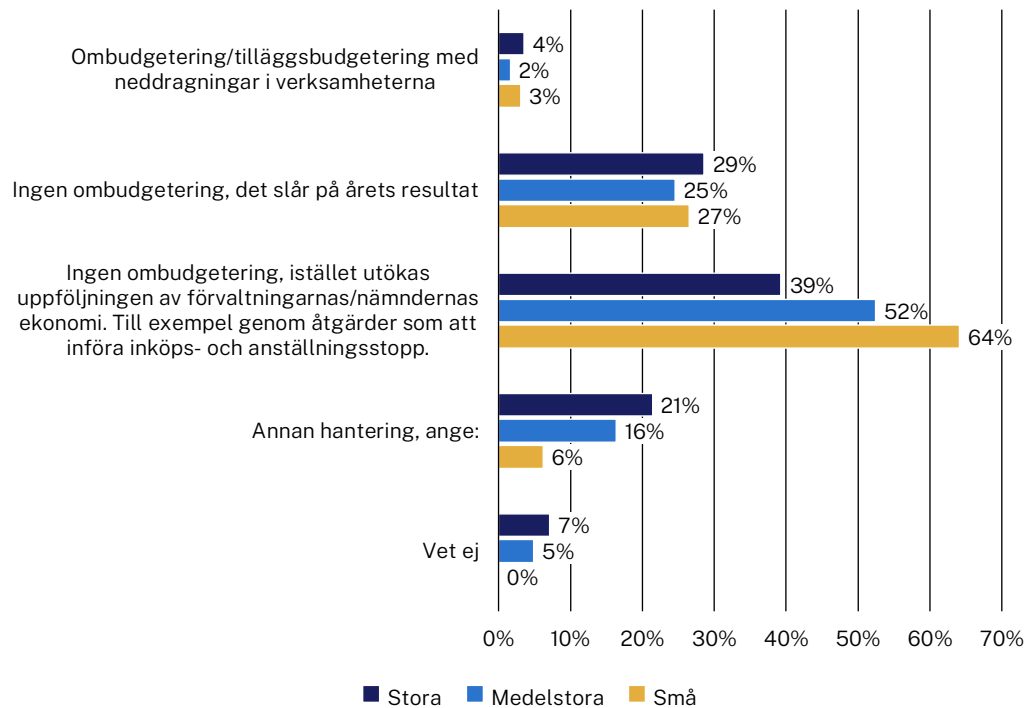
Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ombudgetering/tilläggsbudgetering med neddragningar i verksamheterna	4	3 %
Ingen ombudgetering, det slår på årets resultat	40	26 %
Ingen ombudgetering, istället utökas uppföljningen av förvaltningarnas/nämndernas ekonomi. Till exempel genom åtgärder som att införa inköps- och anställningsstopp.	84	55 %
Annan hantering, ange:	20	13 %
Vet ej	5	3 %

Sammanställning, fritext för *Annan hantering*:

- Har ej inträffat.
- Ej ombudgeterat men
 - återhållsamhet
 - nämnderna ska ta fram en åtgärdsplan/vidta åtgärder.

Uppdelat på kommunstorlek:

9. Här har kommunen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:
Fritext

Antal svar: 38

Sammanställning:

- Inte varit i den situationen/inte hänt på flera år.
- Mer vanligt att kostnadsökningar snarare än intäktsfall orsakar underskott.
- Beror på situationen:
 - användning av sparade resurser (RUR)
 - nämnderna/verksamheterna ska ta fram en åtgärdsplan/vidta åtgärder.
- Kontinuerlig analys/uppföljning under året.
- Slår på årets resultat.
- Tilläggsbudgetering är ovanligt.

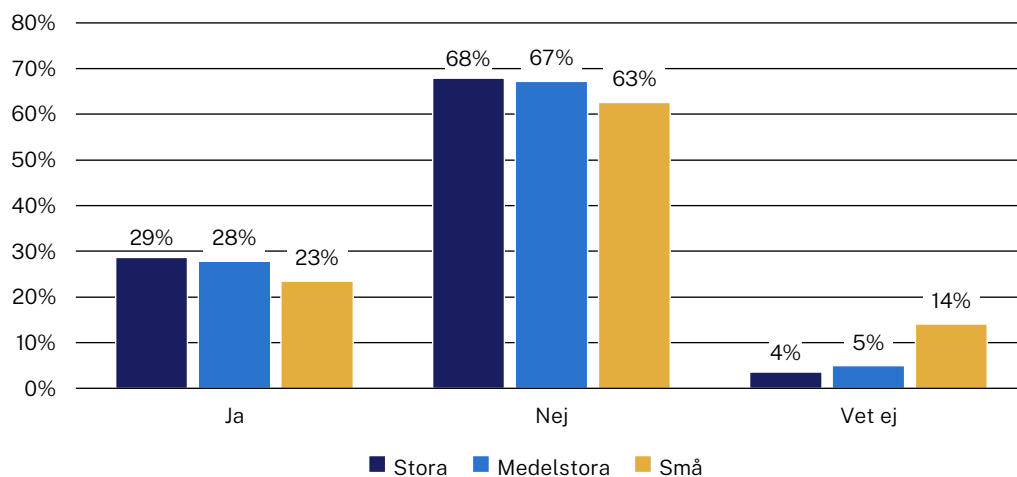
2.3.5 Ombudgeteringar under det första pandemiåret

10. Skedde det någon ombudgetering/tilläggsbudgetering under år 2020? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja	40	26 %
Nej	100	65 %
Vet ej	13	9 %

Uppdelat på kommunstorlek:

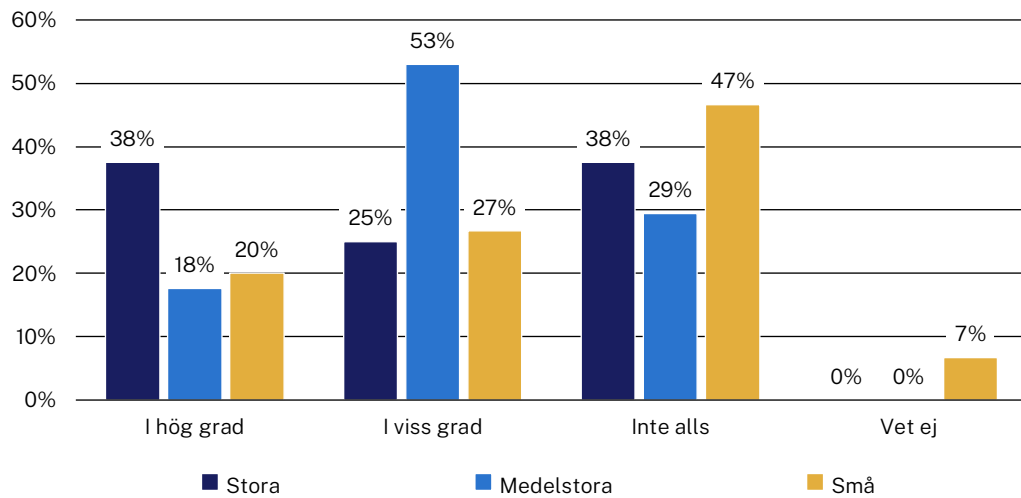
Om Ja på fråga 10, ta ställning till följande påståenden

Antal svar: 40

a. För att hantera pandemirelaterade kostnader

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	9	23 %
I viss grad	15	38 %
Inte alls	15	38 %
Vet ej	1	3 %

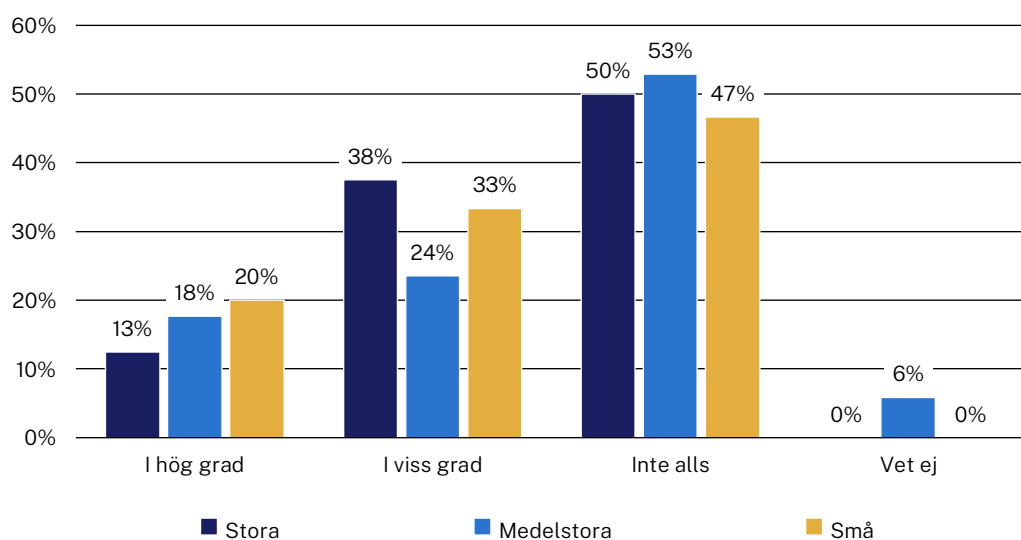
Uppdelat på kommunstorlek:

b. För att tillgodose behov av omprioriteringar mellan kommunens verksamhetsområden

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	7	18 %
I viss grad	12	31 %
Inte alls	20	51 %
Vet ej	1	3 %

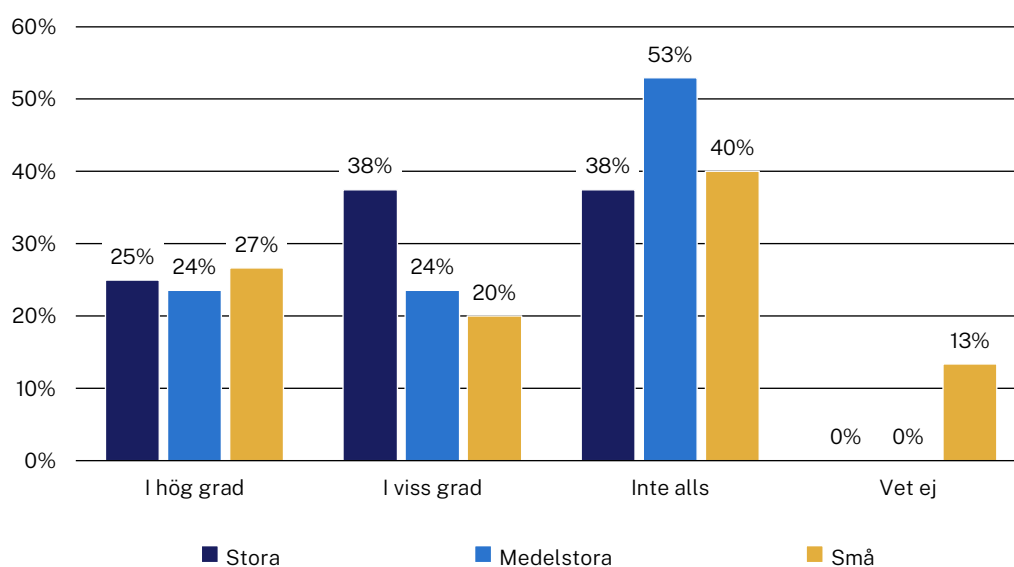
Uppdelat på kommunstorlek:

c. För att de tillfälliga generella statsbidragen skulle komma verksamheterna till del

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	10	26 %
I viss grad	10	26 %
Inte alls	18	47 %
Vet ej	2	5 %

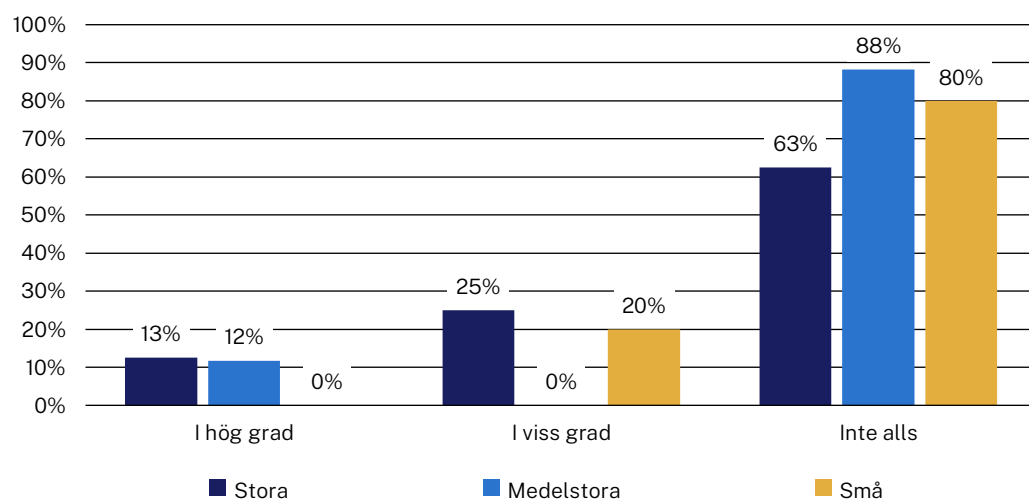
Uppdelat på kommunstorlek:

d. För att kommunen befarade att skatteintäkter skulle bli så mycket lägre än vad som låg i budget att resultatet riskerade att bli ohållbart lågt

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	3	8 %
I viss grad	5	13 %
Inte alls	32	80 %
Vet ej	0	0 %

Uppdelat på kommunstorlek:

11. Ange gärna datumen då kommunen beslutade om tilläggs- eller ändringsbudgetar, antingen på grund av ekonomiska utmaningar kopplade till covid-19-pandemin eller på grund av de tillfälliga höjningarna av generella statsbidrag som kommunen fick under 2020. *Fritext*

Antal svar: 28

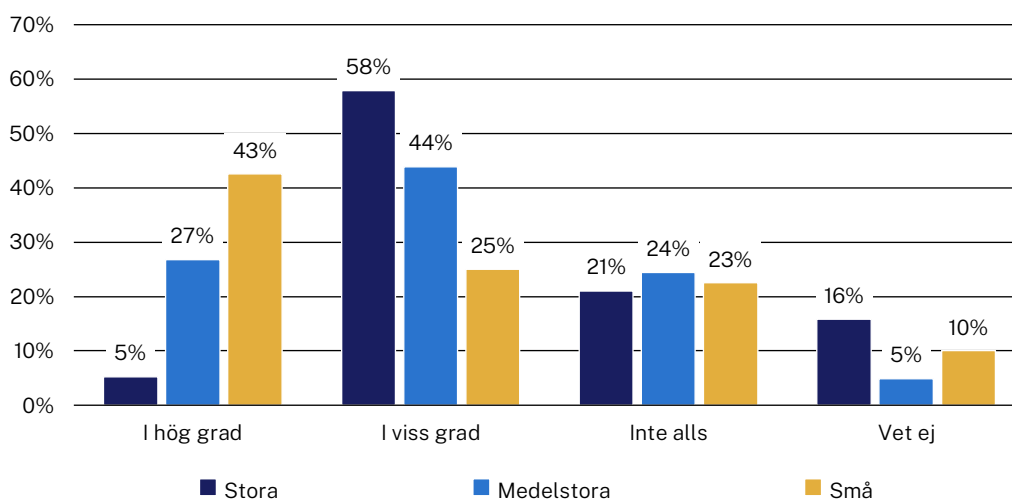
Om Nej på fråga 10, ta ställning till följande påståenden

Antal svar: 100

a. De tillfälliga generella statsbidragen för 2020 bidrog till att behovet av ombudgetering eller tilläggsbudgetering undanröjdes för innevarande år

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	29	32 %
I viss grad	39	43 %
Inte alls	23	25 %
Vet ej	9	10 %

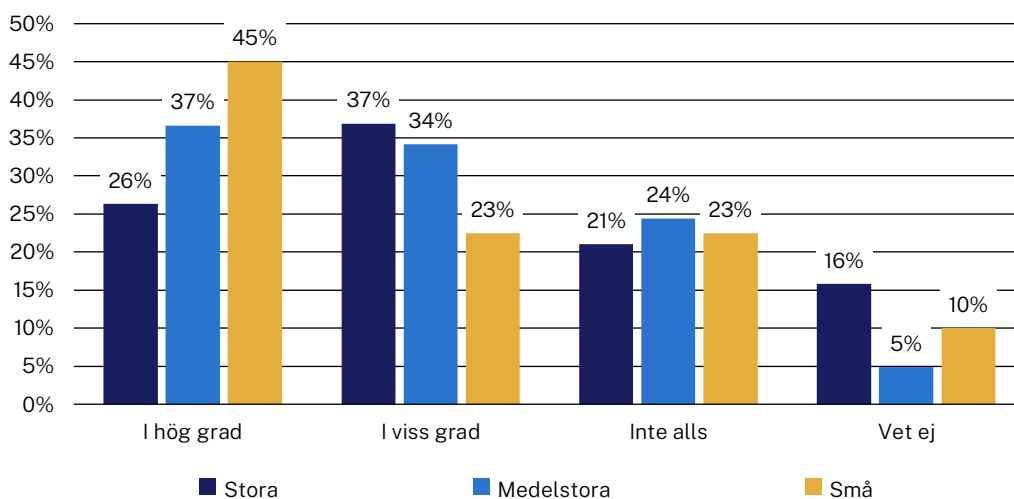
Uppdelat på kommunstorlek:

b. Samtliga höjningar av de generella statsbidragen för 2020 (både tillfälliga och permanenta) bidrog till att behovet av ombudgetering eller tilläggsbudgetering undanröjdes för innevarande år

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	38	42 %
I viss grad	30	33 %
Inte alls	23	25 %
Vet ej	9	10 %

Uppdelat på kommunstorlek:

12. Här har kommunen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 30

Sammanställning:

- Erhållna bidrag mötte kostnadsökningarna som uppstod.
- Ombudgetering/tilläggsbudgetar görs sällan och utfördes på grund av andra anledningar än ökade bidrag.
- Bidragen förbättrade kommunens resultat/ekonomiska situation.

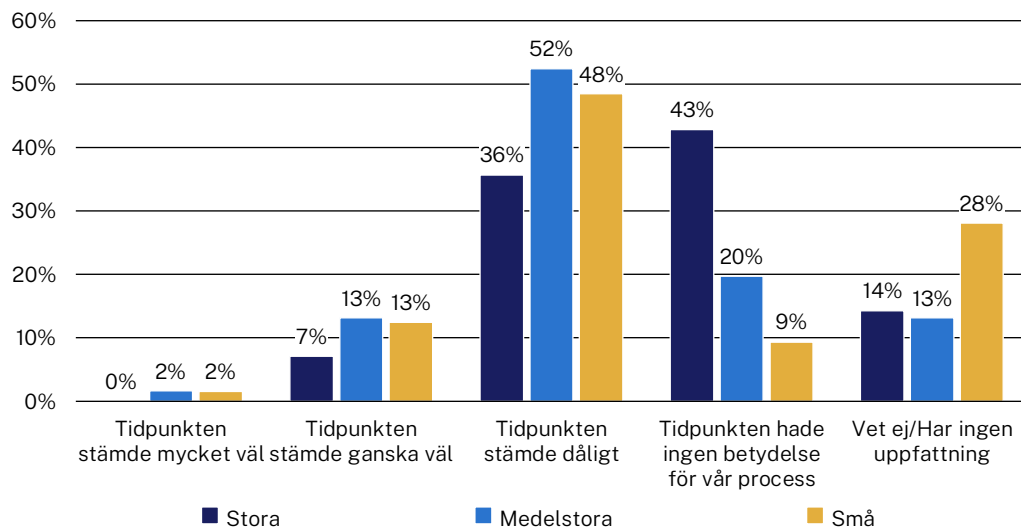
2.3.6 Tidpunkt för de tillfälliga generella statsbidragen för 2020

13. Hur väl stämde tidpunkten då medlen för 2020 blev kända överens med kommunens budget- och planeringsprocess för samma år? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Tidpunkten stämde mycket väl	2	1 %
Tidpunkten stämde ganska väl	18	12 %
Tidpunkten stämde dåligt	73	48 %
Tidpunkten hade ingen betydelse för vår process	30	20 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	30	20 %

Uppdelat på kommunstorlek:

2.3.7 Tidpunkt för enskilda beslut om tillfälliga generella statsbidragen för 2020

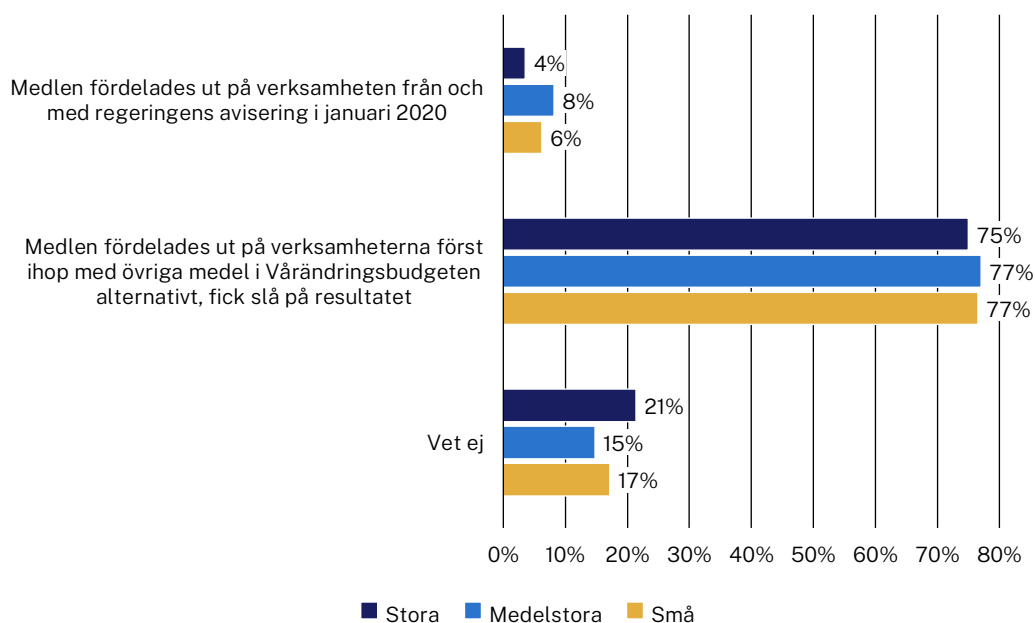
14. Regeringen meddelade i januari 2020 att den i Vårändringsbudgeten för 2020 skulle föreslå en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med 5 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Riksdagen fattade beslut om Vårändringsbudgeten i juni samma år.

Vilket av dessa påståenden stämmer bäst in på er kommun? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Medlen fördelades ut på verksamheten från och med regeringens avisering i januari 2020	10	7 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna först ihop med övriga medel i Vårändringsbudgeten alternativt, fick slå på resultatet	117	77 %
Vet ej	26	17 %

Uppdelat på kommunstorlek:

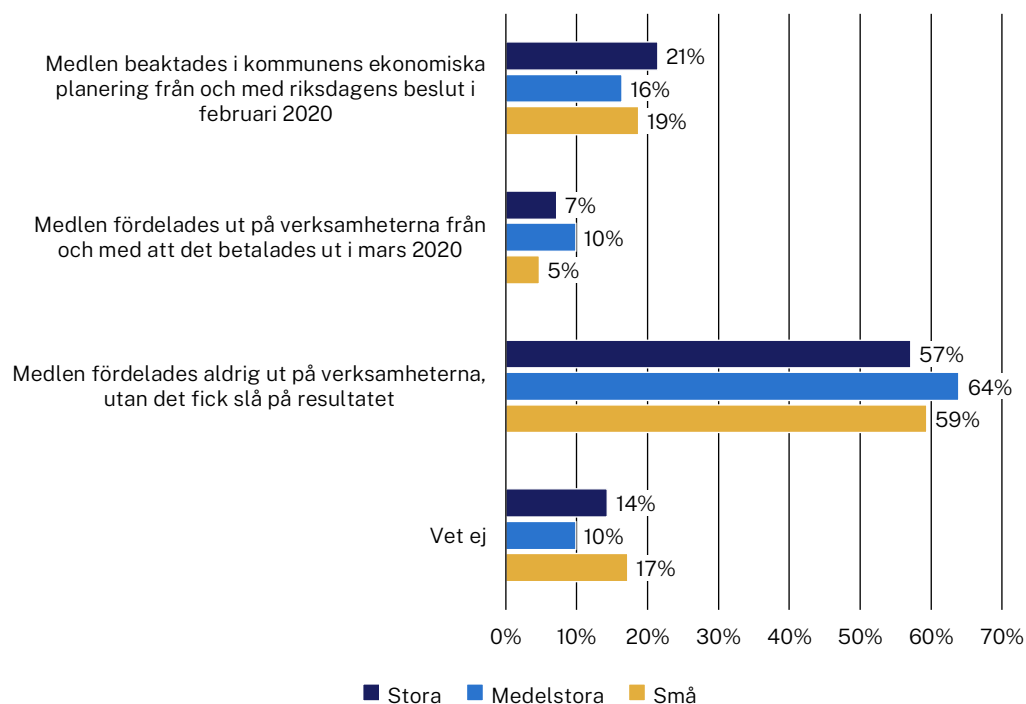
15. Riksdagen beslutade i februari 2020 om en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med 2,5 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner.

Vilket av följande påstående stämmer bäst in på er kommun? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Medlen beaktades i kommunens ekonomiska planering från och med riksdagens beslut i februari 2020	28	18 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna från och med att det betalades ut i mars 2020	11	7 %
Medlen fördelades aldrig ut på verksamheterna, utan det fick slå på resultatet	93	61 %
Vet ej	21	14 %

Uppdelat på kommunstorlek:

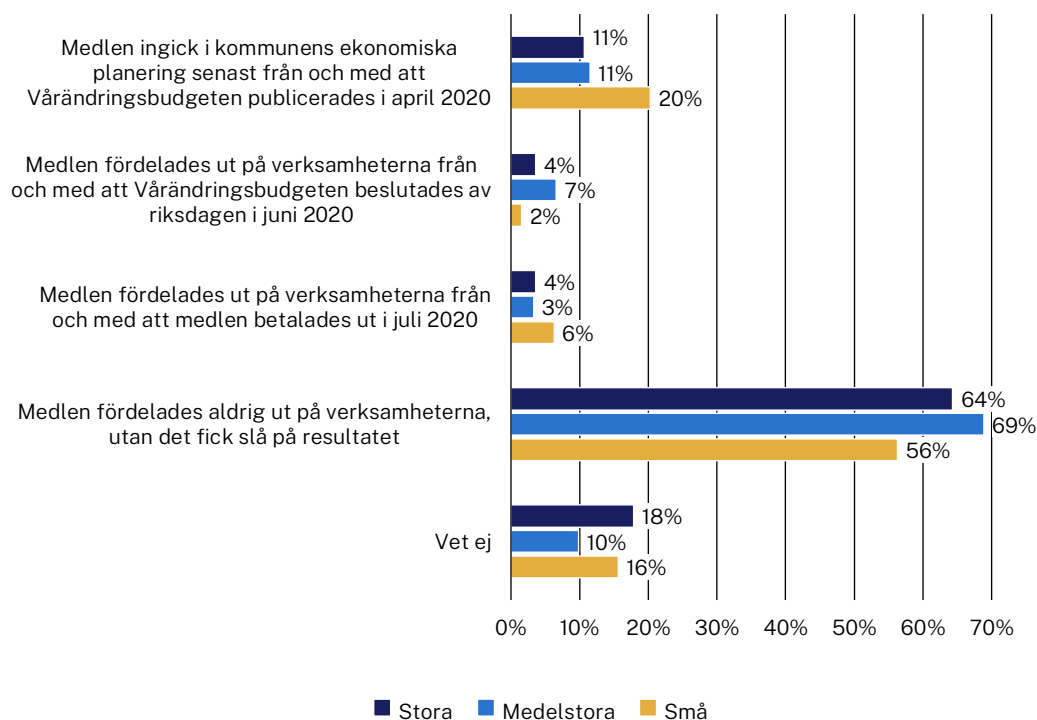
16. Regeringen föreslog den 18:e april 2020, i samband med Vårändringsbudgeten för 2020, ytterligare en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med 15 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Riksdagen fattade beslut om Vårändringsbudgeten i juni samma år.

Vilket av följande påstående stämmer bäst in på er kommun? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Medlen ingick i kommunens ekonomiska planering senast från och med att Vårändringsbudgeten publicerades i april 2020	23	15 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna från och med att Vårändringsbudgeten beslutades av riksdagen i juni 2020	6	4 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna från och med att medlen betalades ut i juli 2020	7	5 %
Medlen fördelades aldrig ut på verksamheterna, utan det fick slå på resultatet	96	63 %
Vet ej	21	14 %

Uppdelat på kommunstorlek:

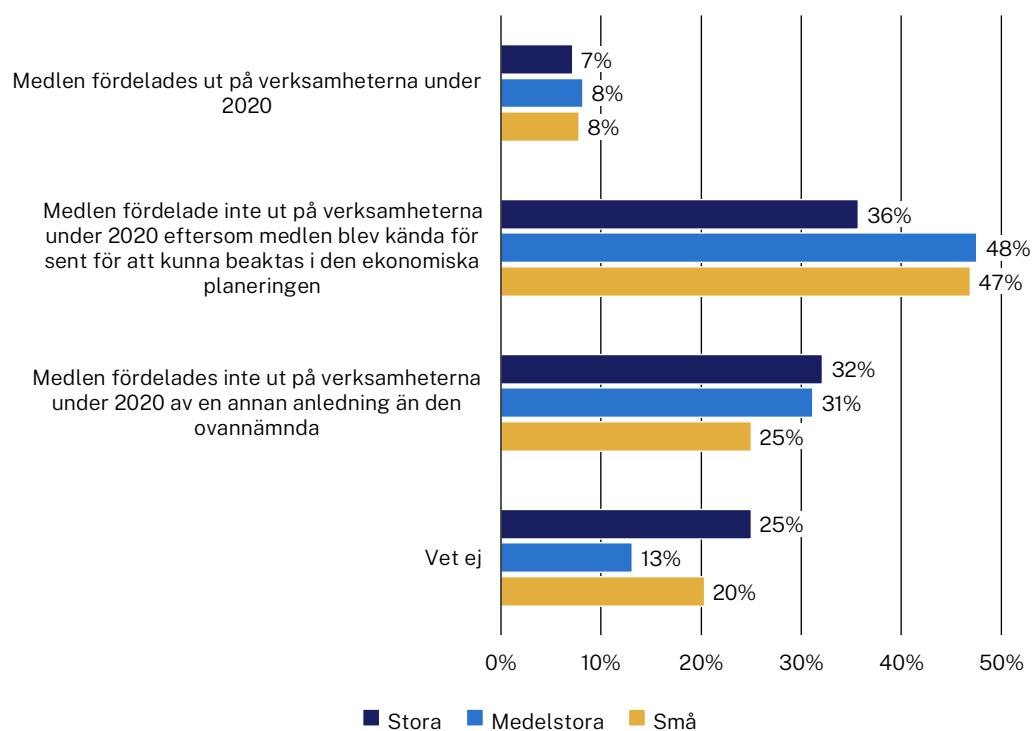
17. Regeringen föreslog den 10:e juni 2020, i en extra ändringsbudget, att de generella statsbidragen skulle tillfälligt höjas med 6 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Riksdagen fattade beslut om extra ändringsbudgeten en vecka senare.

Vilket av följande påstående stämmer bäst in på er kommun? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Medlen fördelades ut på verksamheterna under 2020	12	8 %
Medlen fördelade inte ut på verksamheterna under 2020 eftersom medlen blev kända för sent för att kunna beaktas i den ekonomiska planeringen	69	45 %
Medlen fördelades inte ut på verksamheterna under 2020 av en annan anledning än den ovannämnda	44	29 %
Vet ej	28	18 %

Uppdelat på kommunstorlek:

18. Här har kommunen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 28

Sammanställning:

- Delar av bidragen har gått ut till verksamheterna och delar till resultatet.
- Överskottet av statsbidrag vägde upp underskott i nämnderna i stället för att medlen fördelades ut.
- Budgeten/ombudgeteringen skedde året innan.
- Svårigheter med att fördela och hantera utökade bidrag under budgetåret.

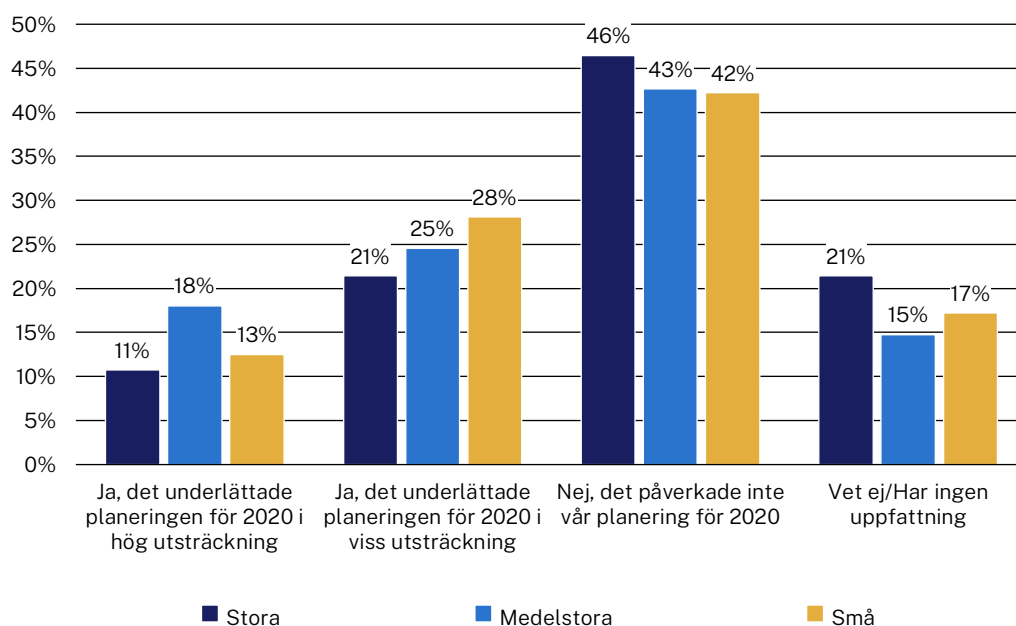
19. Utöver de tillfälliga höjningarna, fick kommuner och regioner 12,5 miljarder kronor i permanent högre generella statsbidrag från och med 2021. Riksdagen beslutade om detta efter förslag från regeringen i Vårändringsbudgeten för 2020.

Påverkades kommunens möjlighet att omsätta de tillfälliga generella statsbidragen för 2020 i faktisk verksamhet av att dessa permanenta höjningarna aviserades i Vårändringsbudgeten? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja, det underlättade planeringen för 2020 i hög utsträckning	22	14 %
Ja, det underlättade planeringen för 2020 i viss utsträckning	39	25 %
Nej, det påverkade inte vår planering för 2020	66	43 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	26	17 %

Uppdelat på kommunstorlek:

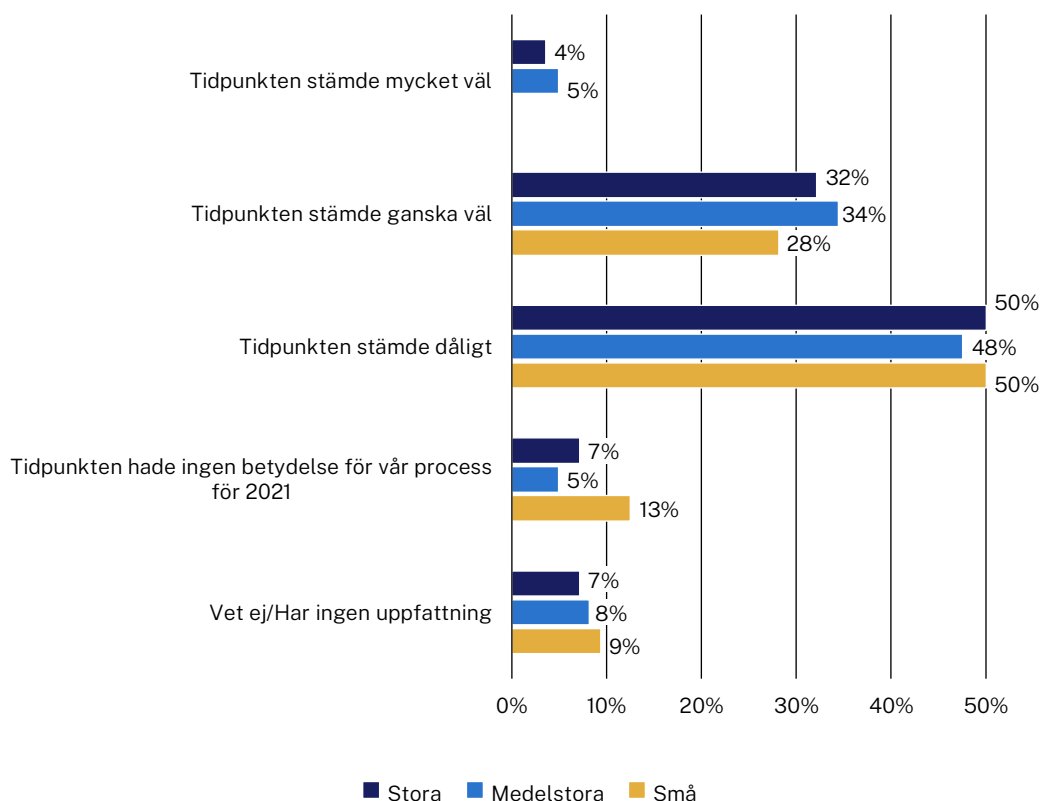
20. Regeringen föreslog i september 2020, i budgetpropositionen för 2021, att de generella statsbidragen skulle höjas tillfälligt med 10 miljarder kronor för 2021 till kommuner och regioner. Riksdagen beslutade om detta i november 2020.

Hur väl stämde tidpunkten då medlen för 2021 blev kända överens med kommunens budget- och planeringsprocess för samma år? *

Antal svar: 153

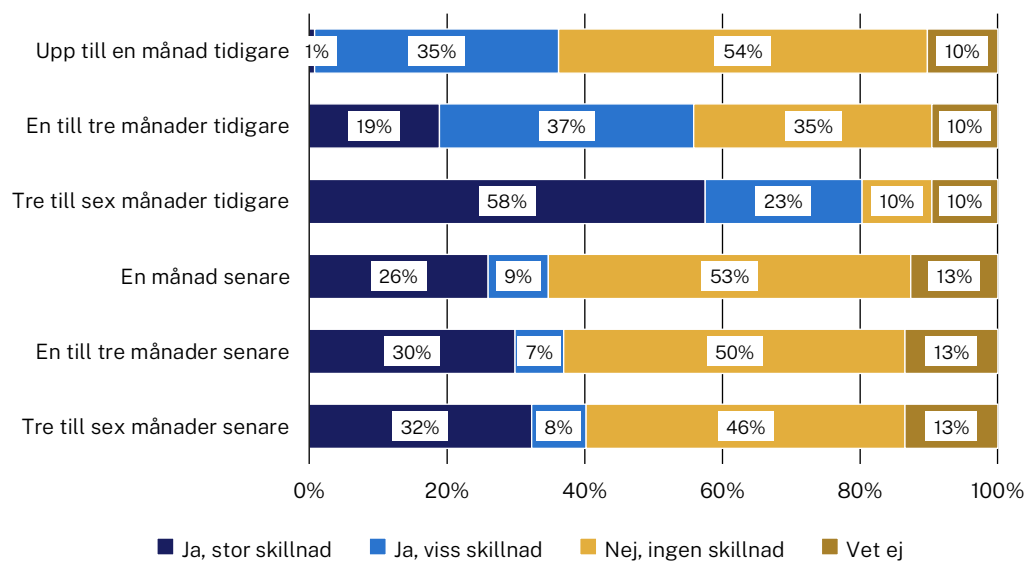
Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Tidpunkten stämde mycket väl	4	3 %
Tidpunkten stämde ganska väl	48	31 %
Tidpunkten stämde dåligt	75	49 %
Tidpunkten hade ingen betydelse för vår process för 2021	13	9 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	13	9 %

Uppdelat på kommunstorlek:

21. Med hänsyn till föregående fråga, hade det gjort skillnad för kommunen om pengarna hade aviserats under en annan tidpunkt? *

Antal svar: 127

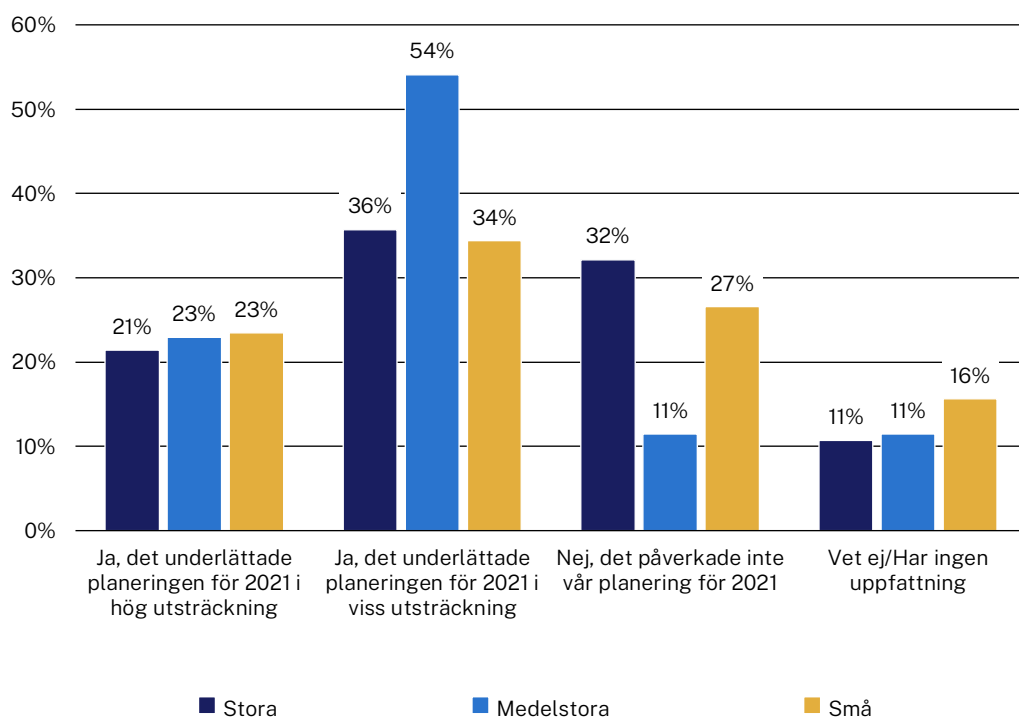
22. Regeringen föreslog även i september 2020, i budgetpropositionen för 2021 om en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med totalt 5 miljarder kronor för 2022 till kommuner och regioner.

Påverkades kommunens möjlighet att omsätta de tillfälliga generella statsbidragen för 2021 i faktisk verksamhet av att medel för 2022 aviserades samtidigt? *

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja, det underlättade planeringen för 2021 i hög utsträckning	35	23 %
Ja, det underlättade planeringen för 2021 i viss utsträckning	65	43 %
Nej, det påverkade inte vår planering för 2021	33	22 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	20	13 %

Uppdelat på kommunstorlek:

2.3.8 Möjlighet att omfördela de tillfälliga generella statsbidragen mellan åren

23. Hade det några konsekvenser för kommunen att de tillfälliga generella statsbidragen var låsta till ett specifikt år och inte kunde omfördelas mellan olika år? *

Flervalsfråga

Delvis fritext

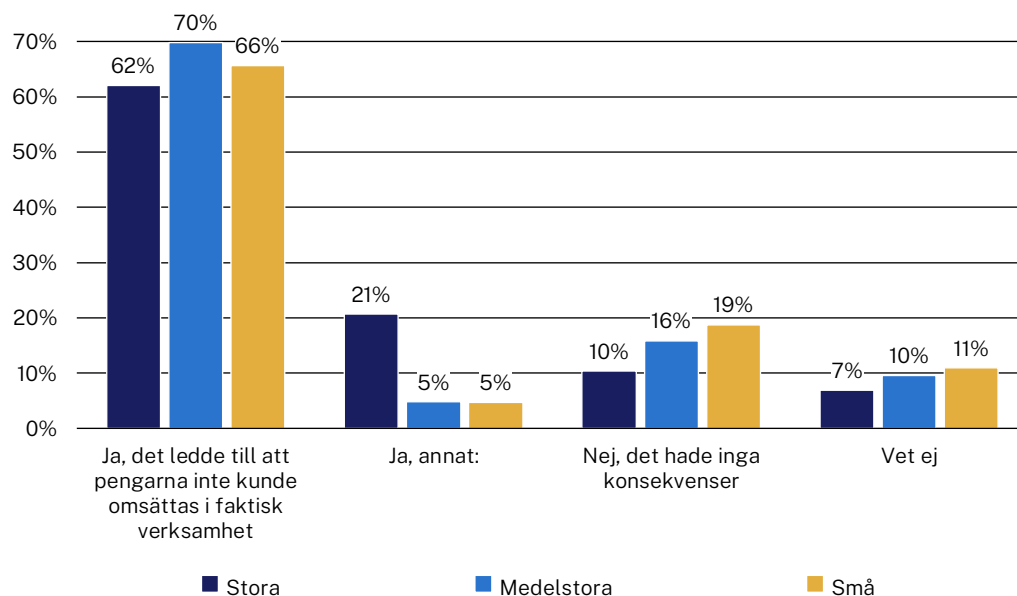
Antal svar: 156

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja, det ledde till att pengarna inte kunde omsättas i faktisk verksamhet	104	68 %
Ja, annat:	12	8 %
Nej, det hade inga konsekvenser	25	16 %
Vet ej	15	10 %

Sammanställning, fritext:

- Underlättat långsiktig planering.
- Bidragen kunde delvis inte omsättas i faktisk verksamhet.
- Medlen kan inte matchas.

Uppdelat på kommunstorlek:

24. Här har kommunen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 30

Sammanställning:

- Uppstår svårigheter med det långsiktiga planering och god hushållning med tillfälliga höjningar och sena aviseringar.
- Svårt att omsätta tillfälliga bidrag i faktisk verksamhet.
- Konsekvenserna av pandemin uppkom snarare 2021 än 2020.

2.3.9 Kommunikationen om de tillfälliga generella statsbidragen

25. Besvara följande frågor *

Under pandemin spreds information om de tillfälliga generella statsbidragen via flera aktörer inklusive journalister, SKR och regeringen. Regeringen kommunicerade ofta genom propositioner, pressmeddelanden och andra officiella kanaler.

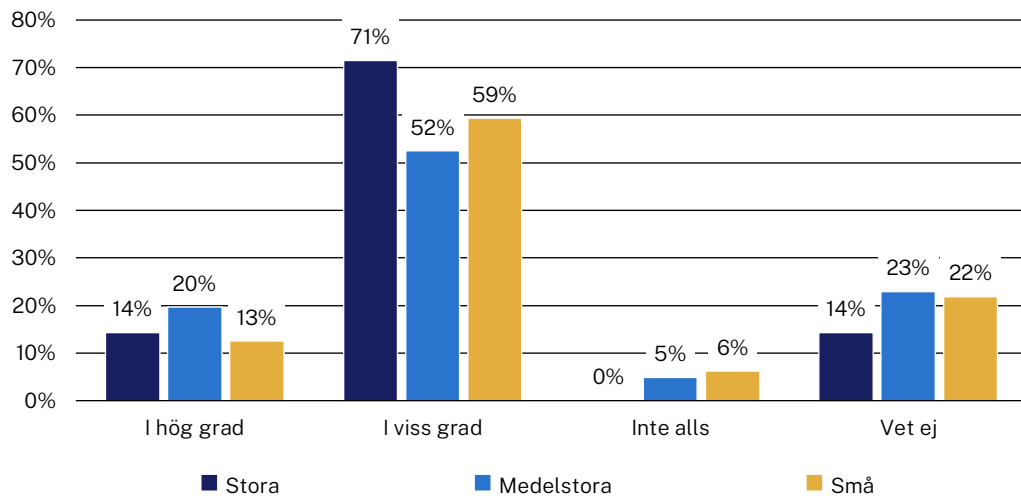
Flervalsfråga

Antal svar: 153

a. I vilken grad fick din kommun tillräcklig information om de tillfälliga generella statsbidragen från regeringen?

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	24	16 %
I viss grad	90	59 %
Inte alls	7	5 %
Vet ej	32	21 %

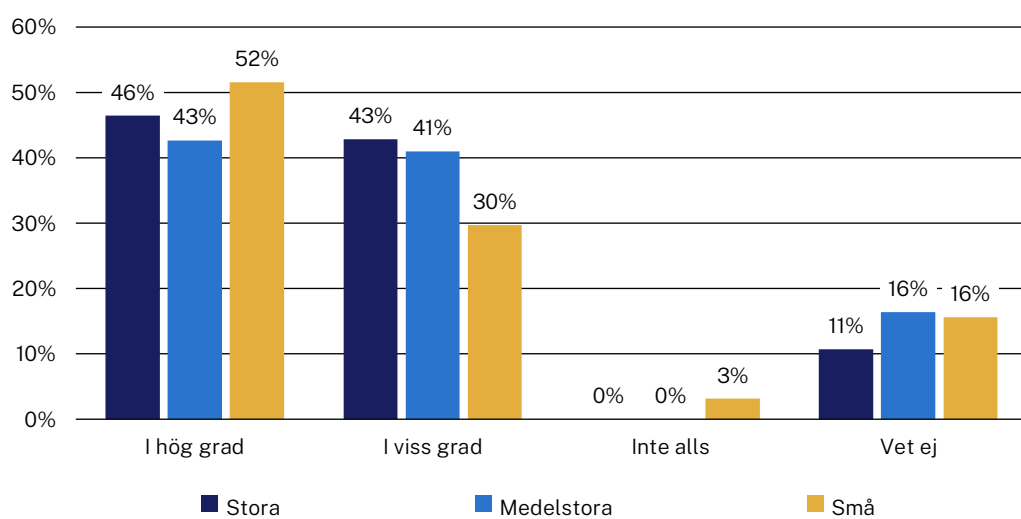
Uppdelat på kommunstorlek:

b. I vilken grad fick din kommun tillräcklig information om de tillfälliga generella statsbidragen från samtliga relevanta källor (inklusive regeringen)?

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
I hög grad	72	47 %
I viss grad	56	37 %
Inte alls	2	1 %
Vet ej	23	15 %

Uppdelat på kommunstorlek:

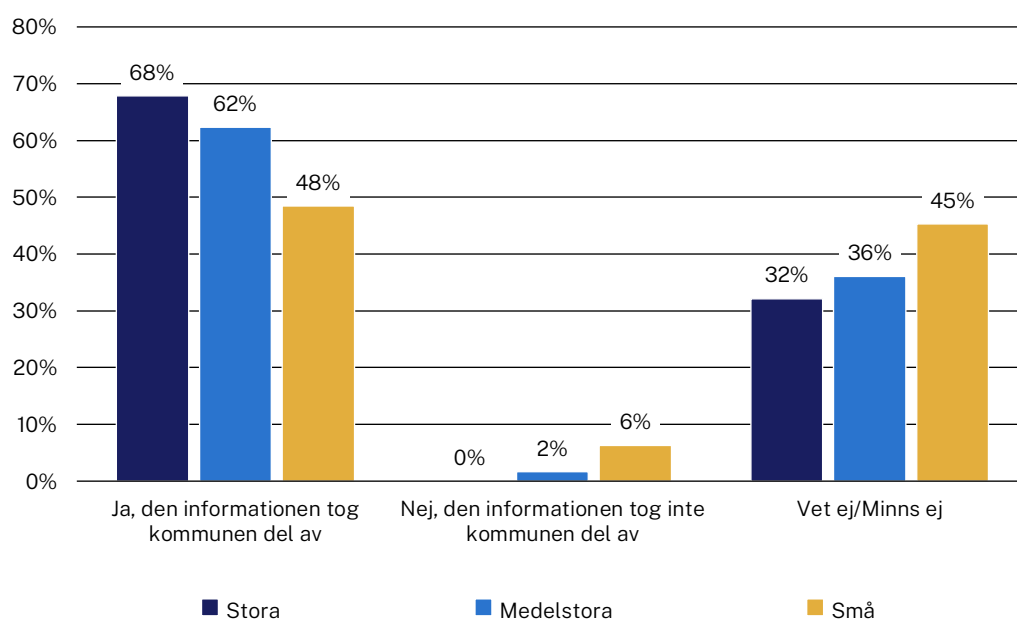
26. I samband med höjningar av de tillfälliga generella statsbidragen för 2020 publicerade regeringen en kommunuppdelad anslagsfördelning. Är det här något som din kommun känner igen? *

Regeringen publicerade den preliminär fördelningen på sin hemsida den 19 maj 2020. Syftet var att öka kommunsektorn förutsättning att planera sin verksamhet.

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja, den informationen tog kommunen del av	88	58 %
Nej, den informationen tog inte kommunen del av	5	3 %
Vet ej/Minns ej	60	39 %

Uppdelat på kommunstorlek:

Om Ja på fråga 25, besvara följande fråga:

Bidrog regeringens information om anslagsfördelningen till att underlätta kommunens ekonomiska planering 2020?

Flervalsfråga

Antal svar: 114

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja, eftersom det snabbt blev känt exakt vilket belopp min kommun skulle få ta del av	41	36 %
Ja, eftersom annars hade kommunen fått vänta på att SKR publicerade anslagsfördelningen för enskilda kommuner	31	27 %
Ja, eftersom förutsättningarna till att beakta medlen i budgetplaneringen stärktes	12	11 %
Ja, av andra skäl än de ovanstående	1	1 %
Nej, eftersom vi redan visste hur mycket pengar vi skulle få	3	3 %
Nej, eftersom pengarna ändå kom för sent för att kunna beaktas i budgetplaneringen	19	17 %
Nej, av andra skäl än de ovanstående	1	1 %
Vet ej/Minns ej	6	5 %

Om Nej på fråga 25, besvara följande fråga:

Hade regeringens information om anslagsfördelningen underlättat för kommunens ekonomiska planering 2020?

Flervalsfråga

Antal svar: 6

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja, det hade underlättat den ekonomiska planeringen	0	0 %
Nej, eftersom vi redan visste hur mycket pengar vi skulle få	3	60 %
Nej, eftersom pengarna ändå kom för sent för att kunna beaktas i budgetplaneringen	2	40 %
Nej, av andra skäl än de ovanstående	0	0 %
Vet ej	1	20 %

27. Här har kommunen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:
Fritext

Antal svar: 16

Sammanställning:

- Kommuner och regioner förlitar sig till stor del på att få information från SKR.
- Bra om regeringen stämmer av med alternativt om informationen kommer direkt från SKR.
- Svårt att tolka de exakta beloppen som kommunen skulle få, men behjälpligt att få tidig information.

2.3.10 Långvariga budgetrelaterade effekter

28. Finns det i dag kvar några budgetmässiga effekter av pandemin? *

Exempel 1: Skatteintäkterna har inte återhämtat sig fullt ut än innan pandemin.

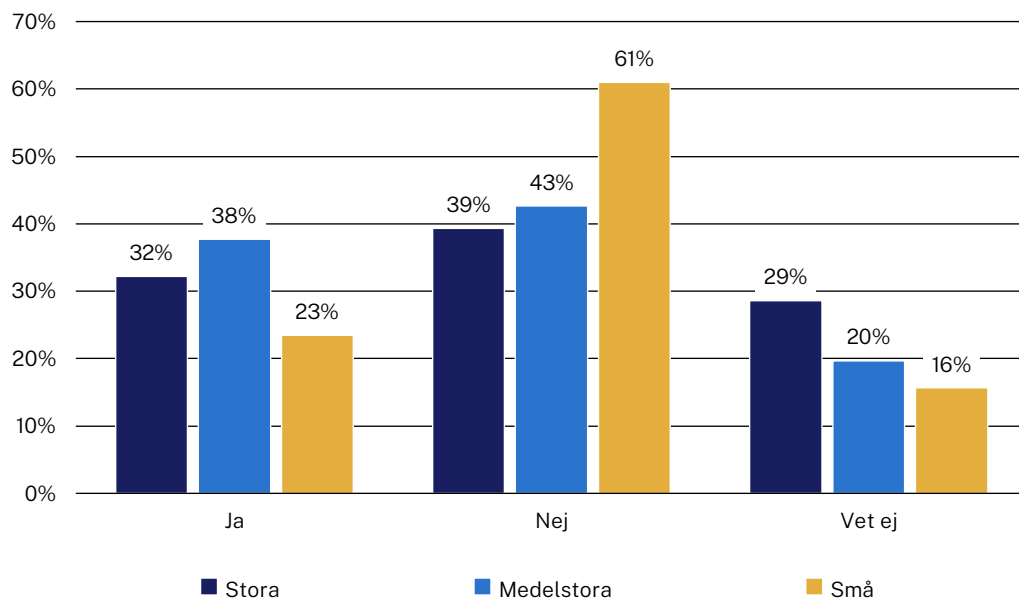
Exempel 2: Kostnaderna inom äldreomsorgen är fortfarande på en högre nivå än innan pandemin.

Exempel 3: Skulden växer i långsammare takt sen 2020.

Antal svar: 153

Svarsalternativ	Antal kommuner	Procent
Ja	47	31 %
Nej	76	50 %
Vet ej	30	20 %

Uppdelat på kommunstorlek:

Om Ja, beskriv gärna effekterna:

Fritext

Antal svar: 43

Sammanställning:

- Högre kostnader inom vård och omsorg än innan pandemin, speciellt inom äldreomsorgen.
- Högre sjuktal och nytt synsätt på sjukfrånvaro.
- Skatteintäkterna har inte återhämtat sig.

3 Enkätundersökning till regioner

3.1 Riksrevisionens informationsbrev till regionerna

Den här enkäten handlar om regionen ekonomiska hantering av covid-19 pandemin

Enkäten innehåller frågor både om hur regionen hanterar en kraftig lågkonjunktur samt om hur regionen hanterade de tillfälliga generella statsbidragen som betalades under 2020–2022.

Riksdagen beslutade om tillfälliga generella statsbidrag både för att hantera lågkonjunkturen som covid-19-pandemin orsakade och av andra skäl. Vi är främst intresserade av de statsbidrag som syftade till att hantera lågkonjunkturen.

Beslutade höjningar av de tillfälliga generella statsbidragen med anledning av pandemin

Riksdagen fattade totalt tre beslut om tillfälliga höjningar av de generella statsbidragen som svar på den ekonomiska kris som pandemin medförde. Syftet med höjningarna var att motverka neddragningar i de kommunala och regionala verksamheterna och motverka risken för höjningar av kommunsektorns skattesatser.

- Två separata beslut för år 2020 innebar sammanlagt 21 miljarder kronor, fördelat enligt:
 - 15 miljarder kronor i det första beslutet
 - 6 miljarder kronor i det andra beslutet.
- Det tredje beslutet gällde åren 2021 och 2022. Det totala beloppet var 15 miljarder kronor, fördelat på:
 - 10 miljarder kronor för 2021
 - 5 miljarder kronor för år 2022.

Tidigare initiativ innan pandemin blev känt

Utöver de pandemirelaterade höjningarna beslutade riksdagen om två tillfälliga höjningar av de generella statsbidragen för 2020 innan covid-19 utvecklades till en global pandemi.

- I januari 2020 kommunicerade regeringen att de i Vårändringsbudgeten för 2020 avsåg föreslå en tillfällig höjning av de generella statsbidragen på 5 miljarder kronor. (Riksdagen beslutade om dessa medel ihop med de övriga tillfälliga medlen som föreslogs i Vårändringsbudgeten för 2020).
- I februari 2020 beslutade riksdagen, på initiativ av finansutskottet, om ytterligare 2,5 miljarder kronor i tillfälliga generella statsbidragen.

Fördelning av medel

Samtliga tillskott för åren 2020–2022 fördelades proportionerligt efter folkmängd, det vill säga lika många kronor per invånare.

3.2 Bortfallsanalys

Utav Sveriges 21 regioner har 14 regioner svarat på enkäten vilket ger en svarsfrekvens på 67 %. I enkätstudien har det inte förekommit partiellt bortfall, det vill säga att alla regioner har svarat på samtliga obligatoriska.

Tabell 3. påvisar att svarsfrekvensen är högst hos regioner med en befolkningsmängd mellan 250 000–499 999 medan regioner med under 250 000 invånare hade lägst svarsfrekvens på 43 %.

Tabell 3 Svarsfrekvenser utifrån regionindelning

Befolkningsmängd 2020*	Antal regioner	Antal svar	Svarsfrekvens
0–249 999	7	3	43 %
250 000–499 999	11	9	82 %
500 000+	3	2	67 %

Anm.: * Kolada, "Frisökning", hämtad 2025-03-10.

3.3 Enkätfrågor

Obligatorisk fråga är märkt med *.

3.3.1 Bakgrund

1. Namn på din region
Fritext

Antal svar: 14

3.3.2 Budget och budgetprocess

2. Vilken månad fastställdes 2020 års budget i fullmäktige: *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Januari	0	0 %
Februari	0	0 %
Mars	0	0 %
April	0	0 %
Maj	0	0 %
Juni	8	57 %
Juli	0	0 %
Augusti	0	0 %
September	0	0 %
Oktober	0	0 %
November	5	36 %
December	0	0 %
Vet ej	1	7 %

3. Vilken månad fastställdes 2021 års budget i fullmäktige: *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Januari	0	0 %
Februari	0	0 %
Mars	0	0 %
April	0	0 %
Maj	0	0 %
Juni	3	21 %
Juli	0	0 %
Augusti	0	0 %
September	0	0 %
Oktober	1	7 %
November	6	43 %
December	3	21 %
Vet ej	1	7 %

4. Vilken månad fastställdes 2022 års budget i fullmäktige: *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Januari	0	0 %
Februari	0	0 %
Mars	0	0 %
April	0	0 %
Maj	0	0 %
Juni	6	43 %
Juli	0	0 %
Augusti	0	0 %
September	0	0 %
Oktober	1	7 %
November	6	43 %
December	0	0 %
Vet ej	1	7 %

3.3.3 Bokföring av statsbidrag av särskilt intresse för granskningen

5. Hur har regionen bokfört statsbidraget 'Ersättningar för sjuklönekostnader'?*
- Vi är främst intresserade av ersättningar som avser perioden april–juni 2020. Om olika redovisningsprinciper har tillämpats vid olika tidpunkter, ber vi er att basera era svar på de principer som gällde specifikt under perioden april–juni 2020. Under dessa månader täckte staten arbetsgivarnas, däribland regionernas, hela sjuklönekostnad.
- Delvis fritext*

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Under nämnd/förvaltning	9	64 %
Som generella statsbidrag	2	14 %
Annan redovisning, ange:	3	21 %

Sammanställning, fritext:

- Personalknutna/riktade bidrag.

6. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående fråga:

Fritext

Antal svar: 6

Sammanställning:

- Statsbidraget bokfördes som personalknutna/generella bidrag eller centralt men fördelades till nämnder/förvaltningar/verksamheter.
- Bidragen fördelades dit kostnader uppstod/till sjuklönekostnader.

3.3.4 Hantering av oväntade förändringar av de ekonomiska förutsättningarna

7. Hur hanterar regionen vanligtvis situationer där ett delårsbokslut visar att intäkterna under budgetåret förväntas bli betydligt lägre än budgeterat och därmed riskera att få ett ohållbart lågt resultat? *

Delvis fritext

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ombudgetering/tilläggsbudgetering med neddragningar i verksamheterna	1	7 %
Ingen ombudgetering, det slår på årets resultat	3	21 %
Ingen ombudgetering, istället utökas uppföljningen av förvaltningarnas/nämndernas ekonomi. Till exempel genom åtgärder som att införa inköps- och anställningsstopp.	9	64 %
Annan hantering, ange:	1	7 %
Vet ej	0	0 %

Sammanställning, fritext för *Annan hantering*:

- Sänker kostnader.

8. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående fråga:

Fritext

Antal svar: 8

Sammanställning:

- Det har hittills inte uppstått situationer där ombudgetering gjorts.
- Nämnden är ålagd att ta fram en åtgärdsplan/vidta åtgärder för att sänka kostnader.
- Oförutsedda/tillfälliga intäktsminskningar hanteras mot resultatet/centralt.

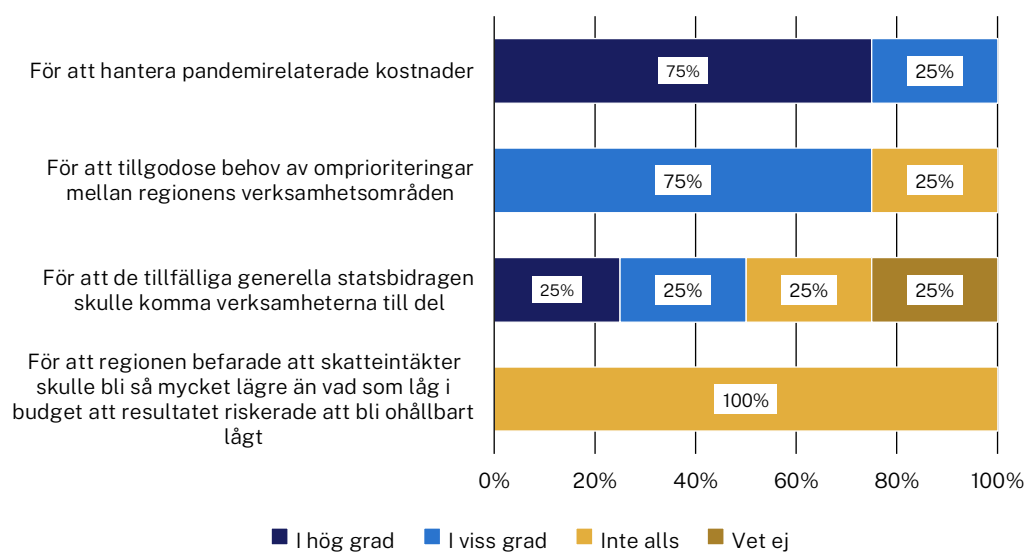
3.3.5 Ombudgeteringar under det första pandemiåret

9. Skedde det någon ombudgetering/tilläggsbudgetering under år 2020? *

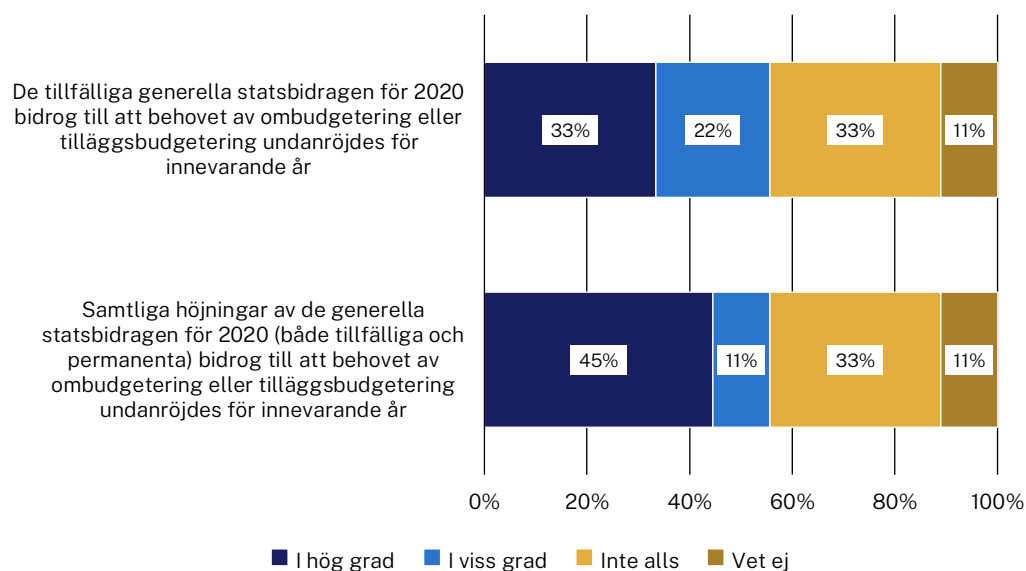
Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja	4	29 %
Nej	9	64 %
Vet ej	1	7 %

Om Ja på fråga 9, ta ställning till i vilken grad följande påstående stämmer:

Om Nej på fråga 9, ta ställning till i vilken grad följande påstående stämmer:

10. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 9

Sammanställning:

- Ombudgeteringar görs ej under budgetåret.
- Budgeten fastställs året innan.
- Prognosarbete görs löpande under året.
- Tillfälliga intäktsminskningar hanteras som avvikelser.

3.3.6 Tidpunkt för de tillfälliga generella statsbidragen för 2020

11. Hur väl stämde tidpunkten då medlen för 2020 blev kända överens med regionens budget- och planeringsprocess för samma år? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Tidpunkten stämde mycket väl	0	0 %
Tidpunkten stämde ganska väl	1	7 %
Tidpunkten stämde dåligt	6	43 %
Tidpunkten hade ingen betydelse för vår process	4	29 %

12. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående fråga:
Fritext

Antal svar: 9

Sammanställning:

- Budgeten beslutades året innan.
- Ombudgeteringar görs ej.

3.3.7 Tidpunkt för enskilda beslut om tillfälliga generella statsbidragen för 2020

13. Regeringen meddelade i januari 2020 att den i Vårändringsbudgeten för 2020 skulle föreslå en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med 5 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Riksdagen fattade beslut om Vårändringsbudgeten i juni samma år.
Vilket av dessa påstående stämmer bäst in på er region? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Medlen fördelades ut på verksamheten från och med regeringens avisering i januari 2020	0	0 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna först ihop med övriga medel i Vårändringsbudgeten alternativt, fick slå på resultatet	11	79 %
Vet ej	3	21 %

14. Riksdagen beslutade i februari 2020 om en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med 2,5 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Vilket av följande påstående stämmer bäst in på er region? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Medlen beaktades i regionens ekonomiska planering från och med riksdagens beslut i februari 2020	3	21 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna från och med att det betalades ut i mars 2020	0	0 %
Medlen fördelades aldrig ut på verksamheterna, utan det fick slå på resultatet	7	50 %
Vet ej	4	29 %

15. Regeringen föreslog den 18:e april 2020, i samband med Vårändringsbudgeten för 2020, ytterligare en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med 15 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Riksdagen fattade beslut om Vårändringsbudgeten i juni samma år. Vilket av följande påstående stämmer bäst in på er region? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Medlen ingick i regionens ekonomiska planering senast från och med att Vårändringsbudgeten publicerades i april 2020	3	21 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna från och med att Vårändringsbudgeten beslutades av riksdagen i juni 2020	0	0 %
Medlen fördelades ut på verksamheterna från och med att medlen betalades ut i juli 2020	2	14 %
Medlen fördelades aldrig ut på verksamheterna, utan det fick slå på resultatet	7	50 %
Vet ej	2	14 %

16. Regeringen föreslog den 10:e juni 2020, i en extra ändringsbudget, att de generella statsbidragen skulle tillfälligt höjas med 6 miljarder kronor för 2020 till kommuner och regioner. Riksdagen fattade beslut om extra ändringsbudgeten en vecka senare. Vilket av följande påstående stämmer bäst in på er region? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Medlen fördelades ut på verksamheterna under 2020	3	21 %
Medlen fördelade inte ut på verksamheterna under 2020 eftersom medlen blev kända för sent för att kunna beaktas i den ekonomiska planeringen	5	36 %
Medlen fördelades inte ut på verksamheterna under 2020 av en annan anledning än den ovan nämnda	4	29 %
Vet ej	2	14 %

17. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 7

Sammanställning:

- Medlen fördelas inte ut i budget.
- Medlen fördelades ut internt under hösten/vintern eller bidrog till det totala resultatet.

18. Utöver de tillfälliga höjningarna, fick kommuner och regioner 12,5 miljarder kronor i permanent högre generella statsbidrag från och med 2021. Riksdagen beslutade om detta efter förslag från regeringen i Vårändringsbudgeten för 2020.

Påverkades regionens möjlighet att omsätta de tillfälliga generella statsbidragen för 2020 i faktisk verksamhet av att dessa permanenta höjningarna aviserades i Vårändringsbudgeten? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja, det underlättade planeringen för 2020 i hög utsträckning	4	29 %
Ja, det underlättade planeringen för 2020 i viss utsträckning	3	21 %
Nej, det påverkade inte vår planering för 2020	5	36 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	2	14 %

19. Regeringen föreslog i september 2020, i budgetpropositionen för 2021, att de generella statsbidragen skulle höjas tillfälligt med 10 miljarder kronor för 2021 till kommuner och regioner. Riksdagen beslutade om detta i november 2020.

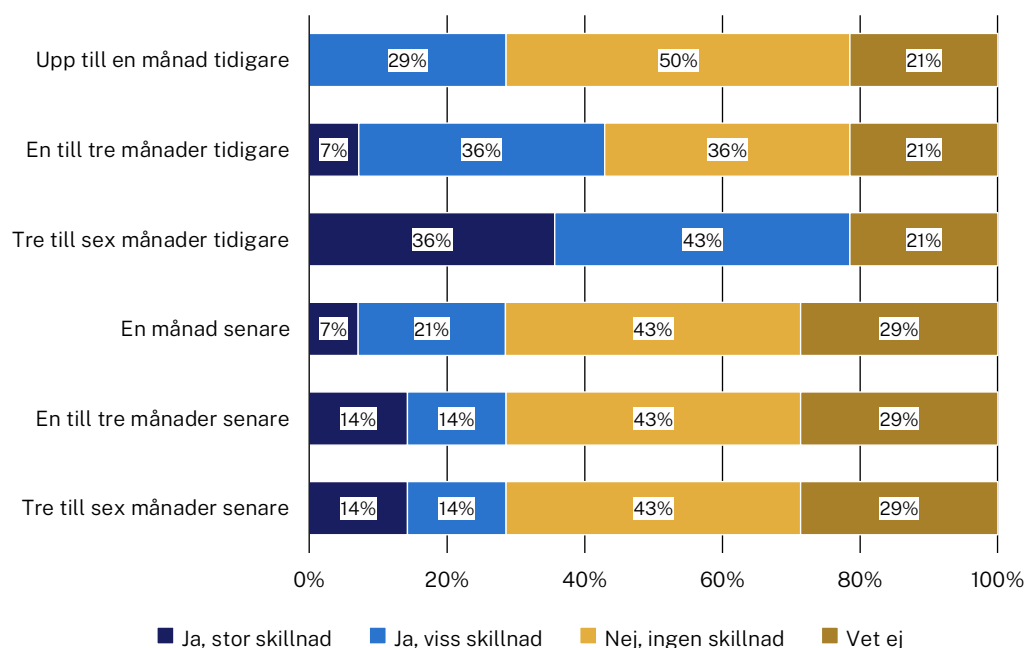
Hur väl stämde tidpunkten då medlen för 2021 blev kända överens med regionens budget- och planeringsprocess för samma år? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Tidpunkten stämde mycket väl	0	0 %
Tidpunkten stämde ganska väl	4	29 %
Tidpunkten stämde dåligt	7	50 %
Tidpunkten hade ingen betydelse för vår process för 2021	1	7 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	2	14 %

20. Med hänsyn till föregående fråga, hade det gjort skillnad för regionen om pengarna hade aviserats under en annan tidpunkt? *

Antal svar: 14

21. Regeringen föreslog även i september 2020, i budgetpropositionen för 2021 om en tillfällig höjning av de generella statsbidragen med totalt 5 miljarder kronor för 2022 till kommuner och regioner.

Påverkades regionernas möjlighet att omsätta de tillfälliga generella statsbidragen för 2021 i faktisk verksamhet av att medel för 2022 aviserades samtidigt? *

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja, det underlättade planeringen för 2021 i hög utsträckning	3	21 %
Ja, det underlättade planeringen för 2021 i viss utsträckning	6	43 %
Nej, det påverkade inte vår planering för 2021	3	21 %
Vet ej/Har ingen uppfattning	2	14 %

22. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 7

Sammanställning:

- Går inte att planera långsiktigt med tillfälliga bidrag.

3.3.8 Möjlighet att omfördela de tillfälliga generella statsbidragen mellan åren

23. Hade det några konsekvenser för regionen att de tillfälliga generella statsbidragen var låsta till ett specifikt år och inte kunde omfördelas mellan olika år? *

Delvis fritext

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja, det ledde till att pengarna inte kunde omsättas i faktisk verksamhet	1	7 %
Ja, annat:	1	7 %
Nej, det hade inga konsekvenser	8	57 %
Vet ej	4	29 %

Sammanställning, fritext:

- Det fanns behov att använda medlen under en längre tidsperiod.

24. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 5

Sammanställning:

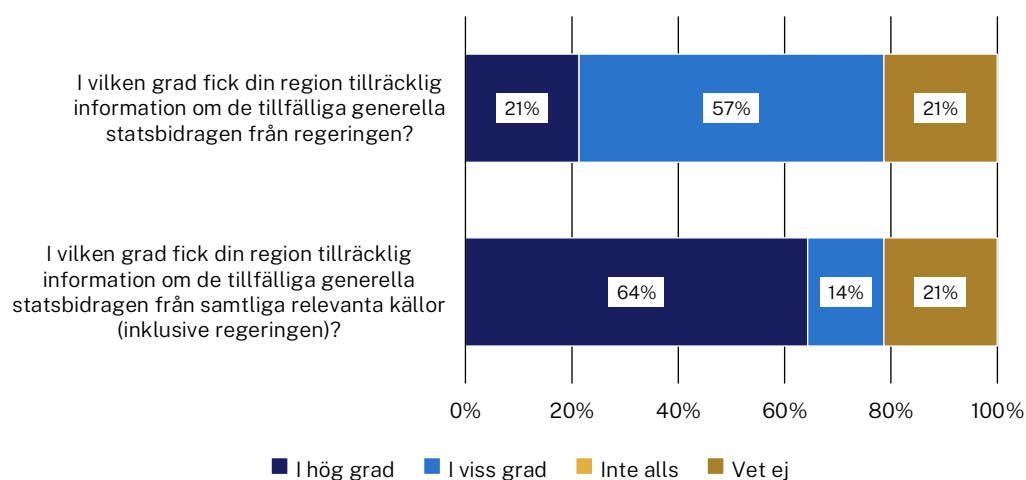
- Bidragen underlättade besparingar/avsattes till RUR.

3.3.9 Kommunikationen om de tillfälliga generella statsbidragen

25. Besvara följande frågor *

Under pandemin spreds information om de tillfälliga generella statsbidragen via flera aktörer inklusive journalister, SKR och regeringen. Regeringen kommunicerade ofta genom propositioner, pressmeddelanden och andra officiella kanaler.

Antal svar: 14

26. I samband med höjningar av de tillfälliga generella statsbidragen för 2020 publicerade regeringen en kommun- och region-uppdelad anslagsfördelning. Är det här något som din region känner igen? *

Regeringen publicerade den preliminär fördelningen på sin hemsida den 19 maj 2020. Syftet var att öka kommuners och regioners förutsättning att planera sin verksamhet.

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja, den informationen tog regionen del av	7	50 %
Nej, den informationen tog inte regionen del av	0	0 %
Vet ej/Minns ej	7	50 %

Om Ja på fråga 26, besvara följande fråga.

Bidrog regeringens information om anslagsfördelningen till att underlätta regionens ekonomiska planering 2020?

Flervalsfråga

Antal svar: 12

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja, eftersom det snabbt blev känt exakt vilket belopp regionen skulle få ta del av	3	43 %
Ja, eftersom annars hade regionen fått vänta på att SKR publicerade anslagsfördelningen för enskilda regioner	2	29 %
Ja, eftersom förutsättningarna till att beakta medlen i budgetplaneringen stärktes	2	29 %
Ja, av andra skäl än de ovanstående	3	43 %
Nej, eftersom vi redan visste hur mycket pengar vi skulle få	0	0 %
Nej, eftersom pengarna ändå kom för sent för att kunna beaktas i budgetplaneringen	1	14 %
Nej, av andra skäl än de ovanstående	1	14 %
Vet ej/Minns ej	0	0 %

Om Nej på fråga 26, besvara följande fråga.

Hade regeringens information om anslagsfördelningen underlättat för regionens ekonomiska planering 2020?

Antal svar: 1

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja, det hade underlättat den ekonomiska planeringen	0	0 %
Nej, eftersom vi redan visste hur mycket pengar vi skulle få	1	100 %
Nej, eftersom pengarna ändå kom för sent för att kunna beaktas i budgetplaneringen	0	0 %
Nej, av andra skäl än de ovanstående	0	0 %
Vet ej	0	0 %

27. Här har regionen möjlighet att tillägga något i relation till ovanstående frågor:

Fritext

Antal svar: 4

Sammanställning:

- Bra information gavs.

3.3.10 Långvariga budgetrelaterade effekter

28. Finns det i dag kvar några budgetmässiga effekter av pandemin? *

Exempel 1: Skatteintäkterna har inte återhämtat sig fullt ut än innan pandemin.

Exempel 2: Kostnaderna inom sjukvården är fortfarande på en högre nivå än innan pandemin.

Exempel 3: Skulden växer i långsammare takt sedan 2020.

Antal svar: 14

Svarsalternativ	Antal regioner	Procent
Ja	12	86 %
Nej	2	14 %
Vet ej	0	0 %

Om Ja på fråga 28, beskriv gärna effekterna:

Fritext

Antal svar: 12

Sammanställning:

- Högre kostnader efter pandemin, speciellt personalkostnader och kostnader inom sjukvård.
- Färre resenärer i kollektivtrafiken.

Referenslista

Webbsidor

Kolada, "Frisökning", <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpi=22954&years=30197&municipals=27493,27494,27495,27496,27497,27498,27499,27500,27501,27502,27503,27504,27505,27506,27507,27508,27509,27510,27511,27512,27513&rows=municipal,kpi&visualization=bar-chart>, hämtad 2025-03-10.

Myndighetsrapport

Sveriges Kommuner och Regioner, *Kommungruppsindelning*, 2023.